

Padlemu drugu.

Mirno dihajo tvoje grudi, zemlja moja.
Tvoje vode, gore, vasice po razposajenih gričih, polja, vinogradi so obdani z nebeško glorio.

1.

Gledal sem tisoče, ki so s sklonjenimi glavami hodili tesno drugi ob drugem — njih široka pleča so se bočila kakor pobočja gora. Hodili so dni, tedne, brez prestanka. Kadar je čul kdo glas, takoj se je odpravil na pot: ženi je zastal utrip srca, njene kalne oči niso potočile solze na deco smehljajočo se okrog in okrog nje. V njegovo smer se je zagledala, ko je nakratko, brez slovesa postavil živino v hlev; prišel je pravkar s polja domov. Krepki so bili boki cvetočih deklet, hrepenečih po materinstvu. Zdaj pa je od žalosti umrla v njih telesih še nerojena deca. Za vasjo so vriskali fantje.

Starkam in starcem pa je obup za tri rodove zarezal čudne gube v obraz . . .

Vinogradniku krvavi srce, ko po viharni noči gleda brstike trt, kako s svojimi drobnimi ročicami iščejo opor, ki jih je izruval ponoči vihar. Tako sem gledal na deco.

Vse to je neizbrisno.

2.

Že stoletja hodijo tvoji sinovi, mati moja. Vedno v tisočih, ravno tedaj, kadar postane pleme najjačje.

Redki se vračajo: posamič prihajajo za vami, da jih ne vidiijo, kako hodijo brez rok, brez nog, z upadlimi lici, z okrvavljenimi očmi. Pred kočami posedajo, na solncu se solnčijo, razgledujejo, dokler jim ne da pokoja mati gruda.

O rane, vedno sveže rane čez in počez.

Kdo bo zacelil rane naših duš, ki verujemo v tisto božjo besedo, ki se je v tebi včlovečila? In za njo še ni nihče pal, na tvojih prsih v silnem vzgonu in uporju ni izkrvavel.

Da bi bil osebni bog izven tebe, kot so nas učili, preklel bi ga tisočkrat iz obličja v obličje. Rval bi se z njim, boril na žive in mrtve, da te iztržem njegovim krvoločnim rokam, te ponsem daleč proč, te skrijem varno pred njim. Da ne umreš brez sadu.

Ali pa bi tebi ustvaril drugega boga, bolj mogočnega, kakor je bil Jehova in še manj usmiljenega do drugih narodov. Le tebe bi ljubil z ljubeznijo, ki je še niso občutila božja prsa.

Zaman! Spoznanje je jasno: Izven tebe ni bogov! Nihče ne bo ustvaril drugega! V tebi je; je pisal in piše svoje večne žive zakone v vseh živih in za naše oči vseh mrtvih stvareh. Večno krivičen tebi?

Zopet je zazijala rana, v mislih pa kljuje blazni upor.

3.

Zalesketalo je v dalji.

V žgoči radosti je duša vztrepetalá.

Tam se je sklonil človek nad zemljo; pojemale so njegove moči, pleča so se stresala, roke šibile. Z vsem naporom se je sklonil k tebi. Ker ne more govoriti prestreljeno grlo, pada s poljubom nate, črna, črna prst. Izdihnil je. Do neba je žarela okrvavljena gruda.

Pal je zate.

On izmed tisočerih.

Da bi bil mogel govoriti, bi bil molil tisto veroizpoved, ki je kakor mogočna himna vstala v moji duši, tlela v vseh onih tisočih, ki so hodili stoletja. Pa naj bi hodili še stoletja, dihala bi v njih kot ogenj pod pepelom.

4.

V moji duši poje zdaj radost, ki ji ni mejâ.

Eden je pal za vse, da nas je odrešil, dal naši veri obliko življenja.

Tam leskeče črna prst okrvavljena. Poljub svetosti, ki je dihnila vate večno življenje, plava nad teboj.

Zdaj vem, zemlja, zakaj si morala roditi in oddajati? Vem, zakaj si morala odpirati grobove pohabljenim, polblaznim, strtim sadovom . . . Da je padel on. Grehe nas vseh si nosila, in on te je odrešil.

Moja duša pa poje bronasto pesem:

Blagoslovljena radost! Si več ko veselje, v tebi je hrepenenje, trpljenje, solze vse, ki so rosile na grudo, ljubezen, ki je z njo svetu plačevala.

• Blagoslovljena radost! Vse misli krožijo v tebi, ki jih je rodilo ponižanje in življenje. Ti si rojstvo božjih misli, ki so živele v sleherni duši in jih bodo čule prostrane zemlje.

Blagoslovljena radost! V tebi je vsa neskončna slast odrešenja matere zemlje, ki bo svetu razodela svojega boga, pravičnega kakor blesk zvezda, usmiljenega kakor pokoj neba.

Bronasto pesem pa bodo čuli na vzhodu, na severu in jugu in v njej bo poveljučana moja mati.

On ki je padel, nam je ustvaril to pesem. Slehernemu klasu žitnega polja je dal vero za bodočnost. Vsaki kamen jo poje ob cesti.

Nad vso zemljo se je razmajał veliki zvon, ki bije trdo in poje bronasto pesem zemlje:

Večna sem! Večni so moji živeči, umrli, bodoči rodovi!

Igo Gruden :

Padlemu drugu.

1.

Ni dolgo temu, kar so še med nami
dovtipi tvoji fantovsko žareli,
kar tvoji upi so in sni goreli
bolj svetli, kot so zarje nad gorâmi.

Prišel si in nas potrepljal po rami,
pošalil se, — potem smo si zapeli
in bili s tabo svatovsko-veseli:
saj bil si drag nam, ljub in naš med nami.

Ni dolgo temu . . . večnost zdaj nas loči,
in k tebi pot ne vîdi več nobêna,
od srca k srcu most se več ne boči;
v bolestni grozi, v grozi brez imena,
zveneča struna sredi pesmi počí: —
o, smrt je ena, samo ena, êna . . .

2.

Kje zdaj naj te poišče moja tuga,
o, kje tvoj grob, da bi se nanj spustila
in tiho, verno solzo potočila,
ki vredna je prijatelja in druga?

Od sèvera in vzhoda dol do juga —
o, saj ves svet že ena je gomila;
kam tvoja se, moj zvesti drug, je skrila,
o, kje naj jo poišče moja tuga?

Med tisoče, ki so ti bratje bili
in čakali s teboj mirú in déla,
v ravnine solnčne zemlje so te skrili;

tam misel — kakor ptica nevesela —
nad tisoči povabila je krili,
med tisoči nad tábo onemela . . .

*avri pesmi - brez modernih meglâ. Le v drugem bi žal
ni izbramejih zina; ————— Le v drugem bi žal
seč 522, ker rime temu pesniku ne delajo težave*